

Somija

Vispārīgā informācija

Oficiālais nosaukums:	Somijas Republika
Valsts iekārta:	parlamentāra republika
Valsts valoda:	somu, zviedru
Galvaspilsēta:	Helsinki

Teritorija

Platība:	338 145 km ²
Sauszemes robeža:	2563 km
Krasta līnija:	1250 km
Robežvalstis:	Norvēģija 709 km, Zviedrija 545 km, Krievija 1309 km
Administratīvais iedalījums:	19 reģioni
Lielākās pilsētas:	Helsinki, Espo, Tampere, Vantā, Oulu, Turku

Iedzīvotāji

Iedzīvotāju skaits (31.12.2014):	5 471 753*
Pieaugums (2014):	0,4%*
Reliģijas (2014):	luterāņi 73,9%, grieķu pareizticīgie 1,1%, pārējie 1,5%, pie konfesijām nepiederoši 23,5%**
Etniskais sastāvs (2013):	somi 96,2%, igauņi 0,8%, krievi 0,6%, zviedri 0,2%*

Ekonomiskie rādītāji

IKP (2015):	210,2 miljardi EUR*
IKP pieaugums (2015):	0,4%*
IKP uz vienu iedzīvotāju (2015):	41 400 EUR*
IKP PPP (2015):	205,9 miljardi EUR** (62. vieta pasaulē)
IKP PPP uz vienu iedz. (2015):	37 600 EUR** (40. vieta pasaulē)
IKP sastāvs (2015):	lauksaimniecība 2,9%, rūpniecība 26,9%, pakalpojumi 70,2%*
Preču eksports (2015):	61,2 miljardi EUR***
Preču imports (2015):	53,5 miljardi EUR***
Eksporta partneri (2015):	Vācija 13,9%, Zviedrija 10,1%, ASV 7%, Nīderlande 6,6%, Krievija 5,9%, Lielbritānija 5,2%, Ķīna 4,7%***
Importa partneri (2015):	Vācija 17%, Zviedrija 16%, Krievija 11%, Nīderlande 9,1%, Dānija 4,1%***
Eksporta produkti:	elektriskās un optiskās iekārtas, mašīnas un mehānismi, autodaļas, papīrs un celuloze, metāla izstrādājumi, kokmateriāli
Importa produkti:	pārtika, nafta un tās produkti, ķīmiskie izstrādājumi, autodaļas, dzelzs un tērauda izstrādājumi, mašīnas un mehānismi, tekstilizstrādājumi, labība
Galvenās nozares:	metālapstrāde, elektronika, mašīnbūve, kuģubūve, papīra ražošana, pārtikas rūpniecība, ķīmiskā rūpniecība, tekstila un apģērbu ražošana
Dabas resursi:	koksne, dzelzs rūda, varš, svins, cinks, hromīts, niķelis, zelts, sudrabs, kaļķakmens, lieli meža, purva un ūdens resursi
Ienākošās uzkrātās ĀTI (2015):	127,8 miljardi EUR*
Izejošās uzkrātās ĀTI (2015):	190,6 miljardi EUR*
Valūta:	eiro (EUR)
Fiskālais gads:	kalendārais gads
Inflācija (2015):	-0,2%*
Bezdarba līmenis (2015):	9,4%*

* Statistics Finland - www.stat.fi

** Central Intelligence Agency - www.cia.gov

*** National Board of Customs - www.tulli.fi/en

Uzņēmumu ienākumu nodoklis: 20%

Papildus informācija

Tālsarunu kods: +358

Interneta kods: .fi

Somija atrodas Ziemeļeiropā, pie Baltijas jūras. Tā robežojas ar Zviedriju, Norvēģiju un Krieviju. Trešdaļa valsts teritorijas atrodas aiz ziemeļu polārā loka. Somija ir trešā visretāk apdzīvotā valsts Eiropā pēc Islandes un Norvēģijas; 17,1 cilv./km².

Somijas dienvidus apskalo Somu līcis, rietumus – Botnijas līcis. Starp Zviedriju un Somiju atrodas Somijai piederošās Ālandu salas ar savu parlamentu, karogu un plašām tiesībām, arī nodokļu iekasēšanā. Tā ir viena no senākajām demilitarizētajām zonām pasaulē saskaņā ar Parīzes miera līgumu, ko 1856. gadā parakstīja Krievija,

kuras sastāvā bija arī Somija. Tur dzimušie jaunieši var nedienēt Somijas karaspēkā.

Uzskata, ka tagadējās Somijas teritorijā somu tautas ienākušas ap 4000 gadu p.m.ē. No 12. gadsimta līdz 1809. gadam Somija bija Zviedrijas sastāvdaļa. Pēc tam Somijas teritoriju iekaroja Krievija un tika izveidota Krievijas Impērijas autonomā province - Somijas Lielhercogiste. Somija neatkarību ieguva pēc 1917. gada revolūcijas Krievijā. No 1939. līdz 1940. gadam starp Somiju un Krieviju norisinājās Ziemas karš. Rezultātā Somija zaudēja 1/10 daļu teritorijas. II Pasaules kara laikā Somija nostājās Vācijas pusē, taču atteicās no jebkādas ideoloģiskas sadarbības. 1944. gadā Somija noslēdza pamieru ar Krieviju. 1955.gadā tika likvidēta Krievijas militārā bāze Porkalas pussalā.

Somijas galvaspilsēta ir Helsinki, kura no Latvijas galvaspilsētas Rīgas atrodas 360 km attālumā. Pilsētā ir daudz interesantu un modernu ēku, kuru arhitektūra harmoniski saplūst ar senākajām celtnēm, radot īpatnēju nacionālo stilu.

Somiski Suo nozīmē purvs, bet maa - zeme, tātad – purvu zeme. Somijas platība ir 338 tūkstoši km². No kopējās teritorijas aramzeme aizņem - 8%, meži – 57%, purvi – 26% un ezeri – 9%. Somijas lielākā dabas bagātība ir meži. Somija un Zviedrija ir Eiropas lielākās priežu un egļu kokmateriālu ražotājvalstis. Mazvērtīgāko koksni celulozes rūpnīcās pārstrādā etilspirtā, celulozē un citos produktos. No etilspirta ražo dažādas ķīmiskas vielas, bet no celulozes un koksnes masas – papīru, kokšķiedras plātnes un citus izstrādājumus. Zāgskaidas un citas koksnes atliekas izmanto siltumenerģijas un elektroenerģijas ražošanā. Purvi Somiju nodrošina ar kūdras kurināmo.

Somijas piekrastē ir neskaitāmas mazas salas un šēras. Augstākā virsotne Somijā - Haltiatunturi (1328 m. virs jūras līmeņa) atrodas pašos ziemeļos, netālu no Norvēģijas. Somijā ir blīvs upju tīkls. Upes ir īsas un krāčainas. Tās izmanto elektroenerģijas ražošanai. Lielākā daļa upju ietek Botnijas līcī. Somijas garākā upe ir Kemijoki. Somijā ir gandrīz 190 tūkstoši ezeru. Visvairāk ezeru ir dienvidaustrumu daļā, tā saucamajā ezeru plato. Lielākie ezeri ir Saima, Peijenne, Inari. Somijas ezeri ir kuģojami, tie veido ezeru sistēmas. Atsevišķus ezerus savieno upes.

Somijā ir 31 nacionālais parks, vistālākais uz ziemeļiem ir Lemmenjoki. Šis parks ir slavens ar aizām, kas atrodas krāčainās Oulankajoki upes krastos. Savukārt Linansari ir viena no galvenajām roņu audzēšanas vietām.

Norvēģijas, Zviedrijas un Somijas galējos ziemeļus sauc par Lapzemi. Ļaudis, kas dzīvo šajā reģionā, sauc par sāmiem (*samer*) jeb lapiem. Tiem ir sava valoda un paražas. Kopš 1973. gada sāmiem ir savs parlaments. Taču tā funkcijas nedaudz atšķiras no tradicionālajām parlamenta tiesībām. Tā pārzinā vairāk ir kultūras jautājumi un valdības piešķirto līdzekļu apguve. Viena no sāpīgākajām sāmu problēmām ir dzimtās valodas un kultūras zaudēšana. Daudzi jaunieši dodas uz pilsētām un pamazām sarauj saiknes ar dzimto vietu. Tāpēc Somijas valdība atvēl prāvus līdzekļus sāmu kultūras saglabāšanai.

Valsts tālo ziemeļu skaistums ir iedvesmojis daudzus māksliniekus, ieskaitot komponistu Janu Sibēliusu un dizaina mākslinieku Alvaru Ālto.

Tradicionālo ēdieni ir zivis (īpaši lasis vai sīgas ikri) un ziemeļbriežu gaļa. Īpaši ēdieni ir *karjalanpiirakka* (rīsu vai kartupeļu sacepums) ar cūkgaļu un *kalakukko* (maizes klaipi, kuros vidū iecepti zivju vai cūkas tauki vai zivs vai bekons). Mammi – somu Lieldienu ēdiens, iesala biežputra, ko gatavo no graudiem (mieži, kvieši, auzas, rudzi), ūdens un maizes. Sahti – tradicionālais somu alus, ko gatavo no miežiem, rudziem, auzām, kviešiem un kadiķogām. Mustamakkara – melnā desa, asinsdesas paveids, ko ēd kopā ar brūkleņu ievārījumu.

Somiju simbolizē Somu jaunava, ko parasti attēlo kā jaunu meiteni blondiem matiem un zilām acīm, tērpušos zilā un baltā tautastērpā. Kalevala ir somu varoņeposs, ko sarakstījis Eliass Lonrots 19.gs vidū, savukārt Kantele ir nacionālais mūzikas instruments, kas atgādina kokli. Joulupukki ir Santa klausa nosaukums somu valodā.

1924.gada olimpiskajās spēlēs Parīzē.

Kolekcionēšana ir viena no mīļākajām valsts iedzīvotāju nodarbēm. Somijā ir aptuveni 50 tūkstoši filatēlistu. Apmēram tikpat daudz ir monētu un dažādu senlietu kolekcionāru. Gandrīz katram somam ir kāda neliela mājiņa pie ezera, kur viņš var pavadīt brīvās dienas. Tajā atrodas neliela gulta, vieta laivai un makšķerēšanas piederumiem. Parasti tur nav nekādu sakaru līdzekļu un tikai paši urbanizētākie somi ņem līdz radio vai televizoru.

Somu autobraucējus zina visa pasaule. F-1 uzvaras gājiens Somijā sākās ar Kekes Rosberga uzvaru 1982. gadā. To turpināja Mika Hakinens, un kopš 2004. gada pilotu rindās ir Kimi Raikonens. Pasaules rallija čempiona fani pazīst Markusu Gronholmu.

Nokia ciemats devis nosaukumu populārajai mobilo telefonu ražotājfirmai.

Somijā mēdz uzvirmot diskusijas par to, kam īsti pieder saunas nosaukuma radītāja gods – somiem vai ziemeļu kaimiņiem sāmjiem. Skaidrs ir viens: pirmās saunas tika celtas jau pirms 6000 gadiem. Tās bija mazas koka celtnes, kuru vidū atradās apaļi akmens krāvumi, bet zem tiem – bedre ugunsuram. Līdz 18. gadsimtam saunām nebija skursteņa. Telpā iekšā gāja tad, kad dūmus no turienes izlaida. Uz saunu vietējie iedzīvotāji dodas kā uz baznīcu. Īstā somu saunā temperatūra sasniedz gandrīz 100 grādiem. Pasaules izplatību sauna guva, pateicoties somu sportistu izcilajiem panākumiem